

Het levenstestament

INA HOUWING & SASKIA MOS-VAN GOOL

HET LEVENS TESTAMENT

klaar voor de notaris deel 1

Consumentenbond

Tevens verschenen in deze reeks:

2. Samenwonen
3. De rol van de executeur
4. Mijn vermogen en de AWBZ

4^e druk, december 2014

Copyright 2014 © Consumentenbond, Den Haag en EPN
Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden
Inlichtingen Consumentenbond

Auteurs: Ina Houwing (notaris en estate planner) en Saskia Mos-van Gool
(kandidaat-notaris en estate planner)

Eindredactie: Aniel Autar (redacteur EPN) en Georgie Dom (Consumentenbond)

Grafische verzorging: PUUR Publishers

Tekeningen: Ad Oskam

Foto omslag: Veer

ISBN 978 90 5951 3020
NUR 822

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden. Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet) fouten of onvolledigheden. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Inhoud

Voorwoord	8	
Inleiding	9	
1	Mijn persoonlijke wensen	13
1.1	Inboedel	15
1.2	Huisdieren	15
1.3	Schenken	16
	1.3a Schenkingsbepalingen	16
	1.3b Bewind	17
	1.3c Tweetrapsschenking	17
	1.3d Schenkingen aan goede doelen	18
1.4	Verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen	19
1.5	Uw uitvaart	19
1.6	Wie moet het uitvoeren?	20
1.7	Aandachtspunten	20
2	Mijn vermogen	21
2.1	Algemene volmacht	23
2.2	Bijzondere volmachten	24
	2.2a Soorten	25
	2.2b Uw huis	26
	2.2c Buitenlandvolmacht	27
2.3	Tegenstrijdig belang	27
2.4	Beperkingen aan de volmacht	28
2.5	Aandachtspunten	30
3	Mijn onderneming	31
3.1	Wat is een ondernemersvolmacht?	33
3.2	Voor wie is deze volmacht van belang?	33

3.3	Waarvoor geeft u volmacht?	34
3.4	Korte termijn versus lange termijn	35
3.5	Aandachtspunten	36
4	Mijn gezondheid	37
4.1	Wat is een medische behandelingsvolmacht?	38
4.2	Voor wie is zo'n volmacht van belang?	39
4.3	Aan wie geeft u de volmacht?	39
4.4	Wat kunt u met deze volmacht regelen?	40
4.4a	Niet-behandelverklaring	40
4.4b	Euthanasieverklaring	40
4.4c	Dementieverklaring	41
4.4d	Donorcodicil	41
4.4e	Behandelgebodsverklaring	41
4.5	Arts raadplegen	41
4.6	Herroepen	42
4.7	Aandachtspunten	42
5	Wie krijgt mijn volmacht?	43
5.1	Eisen	45
5.1a	Vertrouwen	45
5.1b	Deskundig	46
5.1c	Op de hoogte van uw wensen	47
5.1d	Wettelijke eisen	48
5.2	Eén gevolmachtigde of meerdere	48
5.2a	Zelfstandig of gezamenlijk bevoegd	49
5.2b	Dezelfde bevoegdheden?	49
5.3	Een andere gevolmachtigde	50
5.3a	Opvolgend gevolmachtigde	50
5.3b	Indeplaatsstelling	51
5.3c	Ondervolmacht	52
5.4	Aandachtspunten	53
6	Rekening en verantwoording	55
6.1	De wettelijke basis van de volmacht	56
6.2	Het afleggen van rekening en verantwoording	57
6.2a	Wanneer moet dat gebeuren?	57

6.3	Vertrouwen op het geschreven woord	58
6.4	De relatie tussen rekening en verantwoording, en toezicht	59
6.5	Het mogen informeren bij derden	61
6.6	Kwijting	61
6.7	Ontslag van de gevolmachtigde	61
6.8	Aandachtspunten	62
7	Het levens-testament in de praktijk	63
7.1	Notariële akte	64
7.2	Herroeping	65
7.3	Het notariële proces	65
	7.3a Kosten	66
7.4	Registratie	68
	7.4a Privacy	68
	7.4b Bevoegdheidsverklaring	69
7.5	Mentorschap, bewind en ondercuratelestelling	70
	7.5a Mentor	70
	7.5b Bewind	70
	7.5c Curatele	71
7.6	Duur van de volmacht	72
	7.6a Aanvang	72
	7.6b Einde	72
	7.6c Onherroepelijkheid volmacht	73
7.7	Beloning van de gevolmachtigde/toezichthouder	74
7.8	Digitale zaken	75
7.9	Aandachtspunten	75

Voorwoord

Dit boekje is de eerste uit de serie *Klaar voor de notaris*. De titels in deze serie zijn het resultaat van samenwerking tussen de Consumentenbond en de EPN, de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN).

Klaar voor de notaris heeft ten doel u te informeren over kwesties die u bij de notaris kunt regelen. Hierdoor bent u beter in staat de juiste vragen op het juiste moment te stellen. Daarnaast willen wij u met deze serie handvatten geven om u goed voor te bereiden op het gesprek met uw notaris. Om die reden sluiten we ieder hoofdstuk af met een checklist.

Om de aansluiting op de notariële praktijk te waarborgen, zijn de auteurs van de boekjes uit deze serie afkomstig uit die praktijk. Achter in dit boekje vindt u meer informatie over de Consumentenbond en de EPN.

Naast deze titel telt de serie de volgende drie boekjes: *Samenwonen*, *De rol van de executeur* en *Mijn vermogen en de AWBZ*.

Aniel Autar

redacteur EPN

Den Haag, december 2014

Inleiding

Veel mensen hebben een testament gemaakt. Hierin is vastgelegd wat er na hun overlijden moet gebeuren met hun nalatenschap. Er staan bepalingen in over wie moet erven, onder welke voorwaarden en wie de nalatenschap moet afwikkelen (wie de executeur is). En vooral door dat laatste puntje, het benoemen van een executeur, denken veel mensen dat daarmee ook zaken zijn geregeld die ze vóór hun overlijden niet meer zelf kunnen doen.

Maar niets is minder waar. Een 'gewoon' testament werkt pas na het overlijden van iemand. Wilt u iets regelen voor de situatie dat u nog in leven bent, maar niet meer zelf kunt handelen (bijvoorbeeld vanwege dementie of een beroerte), dan biedt het levenstestament een oplossing.

Overigens kunt u ook een levenstestament maken voor het geval u bepaalde handelingen (geestelijk) nog wel zou kunnen doen, maar ze niet meer kan of wil verrichten, bijvoorbeeld omdat u slecht ter been bent geworden.

Een levenstestament is bij voorkeur een notariële akte waarin de maker aanwijst wie zijn zaken moet behartigen als hij dat bij leven zelf niet meer kan of wil, hoe hij de zaken geregeld wenst te hebben en welke voorwaarden allemaal van toepassing zijn. Het is dus een overzicht van persoonlijke wensen, op allerlei gebieden, en vaak gekoppeld aan een volmacht.

Verschillende soorten volmacht

Met een volmacht geeft u iemand anders de mogelijkheid om namens u bepaalde (rechts)handelingen te verrichten. U bent de volmachtgever en de persoon aan wie u volmacht geeft is de gevolmachtigde. De gevolmachtigde mag natuurlijk uitsluitend handelen conform de bevoegdheden die u de gevolmachtigde heeft gegeven.

Door het geven van een volmacht blijft u overigens ook zelf bevoegd tot alles waarvoor u de volmacht heeft gegeven. Bovendien kan een volmacht door u als volmachtgever altijd worden herroepen of worden gewijzigd, tenzij u de volmacht onherroepelijk heeft gemaakt. Daarover meer in hoofdstuk 7.

U kunt een algemene volmacht of een bijzondere volmacht geven. Een algemene volmacht is een volmacht waarbij u de gevolmachtigde de bevoegdheid geeft om uw belangen op alle gebieden te behartigen. Hij mag dan alle zaken namens u doen die u zelf ook zou kunnen doen. Deze persoon kan ongelimiteerd over uw bankrekeningen beschikken, uw huis verkopen, schenkingen doen, leningen namens u afsluiten en noem maar op.

Naast deze algemene volmacht zijn er bijzondere volmachten. Dit zijn volmachten die voor een bepaald doel of een specifieke handeling zijn gegeven. Deze volmachten kunnen uitgebreid, maar ook zeer beperkt zijn. Denk aan het aanwijzen van iemand die voor uw minderjarige kinderen moet zorgen als u dat (tijdelijk) niet kunt, of een volmacht om uw woning namens u te verkopen als u naar een verzorgingshuis zou moeten. De volmacht voor dit soort persoonlijke wensen beschrijven we in hoofdstuk 1.

U kunt ook een volmacht geven om een erfenis namens u af te handelen of uw bankzaken en beleggingen te beheren. Allerlei zaken die met uw vermogen te maken hebben. We spreken dan van een vermogensrechtelijke volmacht. Deze volmacht komt in hoofdstuk 2 aan bod.

Een ander voorbeeld van een bijzondere volmacht is de ondernemersvolmacht, waarbij de gevolmachtigde volmacht krijgt om iemands zakelijke belangen betreffende een onderneming te behartigen. Deze volmacht zorgt ervoor dat uw onderneming door kan gaan wanneer u als ondernemer (tijdelijk) niet zelf in staat bent om leiding te geven. U leest erover in hoofdstuk 3.

Een heel specifiek onderwerp is het terrein van medische zaken. Dit wordt in hoofdstuk 4 behandeld. In een medische volmacht kunt u vastleggen wie namens u mag handelen met de artsen als u dat niet meer zelf kunt doen. Diegene krijgt dan ook het recht om inzage te hebben in uw medische dossiers.

Ook kunt u wensen vastleggen over levensverlengende maatregelen waarvan u wilt dat ze genomen worden, het zogenoemde behandelge-

bod. Of juist het tegenovergestelde, een niet-behandelverklaring als u wilt dat u behandelingen onder bepaalde omstandigheden niet (meer) wilt ondergaan. Verder kunt u wensen vastleggen op het gebied van euthanasie, een voortijdige levensbeëindiging.

Denk tot slot ook aan zaken op het gebied van het doneren van uw organen of weefsels, of uw voorkeur voor een behandeling in een bepaald ziekenhuis en absoluut niet in ziekenhuis X.

Overigens maken artsen soms hun eigen afwegingen. Maar artsen en anderen weten bij vastlegging in een levenstestament wel dat u ten tijde van het maken wilsbekwaam was en dat u uw beslissingen toen goed kon overzien.

Over de gevolmachtigde

Het geven van een algemene of bijzondere volmacht betekent vertrouwen hebben. U geeft een volmacht aan iemand die daarmee zeer belangrijke en vergaande beslissingen kan nemen, die verstrekkende gevolgen voor u kunnen hebben. Het is daarom van belang dat u het volste vertrouwen heeft in de persoon of personen aan wie u zo'n volmacht geeft. U moet er vertrouwen in hebben dat de gevolmachtigde geen misbruik zal maken van de volmacht.

Niemand kan een garantie geven dat de gevolmachtigde de volmacht niet in zijn eigen belang zal gebruiken. Uiteraard kunt u in het levenstestament wel enige waarborgen opnemen, bijvoorbeeld door te bepalen tot welk bedrag iemand mag handelen, door het laten afleggen van rekening en verantwoording (maar dat is achteraf!) of misschien via het benoemen van twee of meer gevolmachtigden samen.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de persoon van de gevolmachtigde. U leest wat belangrijk is bij het kiezen van die persoon en of u het bij één gevolmachtigde laat of er meer zult benoemen. En ook wat moet gebeuren als de door u benoemde persoon zelf ziek wordt en daardoor zijn taak niet kan uitoefenen. Mag hij dan de volmacht doorgeven aan een ander, of heeft u zelf al een alternatieve gevolmachtigde benoemd? Als u kinderen heeft, is het dan juist verstandig om een kind of meerdere kinderen te benoemen of brengt dat juist ruzie met zich mee?

U kunt in blind vertrouwen aan iemand een volmacht geven. Maar is dat wel altijd zo verstandig? Naast het benoemen van een gevolmachtigde kan het wenselijk zijn om iemand te benoemen die toezicht houdt op

wat de gevolmachtigde doet of aan wie periodiek rekening en verantwoording afgelegd moeten worden. En maakt het dan nog uit wie de erfgenamen zijn en hebben de erfgenamen ook nog een taak? Hierover leest u meer in hoofdstuk 6.

In het laatste hoofdstuk van dit boek, hoofdstuk 7, komen restonderwerpen aan de orde. Hoe weet iemand nu dat u een levenstestament heeft gemaakt en of u dit niet heeft herroepen? Moet u een regeling treffen voor digitale zaken? Krijgt de gevolmachtigde een beloning en zo ja, hoe hoog zou deze dan moeten zijn? Ook de rol van de kantonrechter komt aan de orde.

Recht tot zelfbeschikking

Via een levenstestament maakt u als de maker – als levenstestateur – optimaal gebruik van uw recht tot zelfbeschikking. U geeft aan hoe u allerlei zaken geregeld wilt hebben. Dat is geen overbodige luxe, want jaarlijks worden veel wilsonbekwame ouderen uitgebuit door de familie. Met een levenstestament verkleint u dit risico. Hiermee worden niet alleen úw belangen beter behartigd, maar wordt ook de gevolmachtigde beschermd. Immers, als iemand anders het niet eens is met zijn wijze van handelen, kan hij aan de hand van de tekst in het levenstestament aantonen dat hij heeft gehandeld conform uw wens.

Ze zeggen weleens: zoveel mensen, zoveel wensen. Een levenstestament is dus een heel persoonlijk document. U legt erin vast hoe u het zou willen. Het is daarom belangrijk om goed voorbereid naar de notaris te gaan. Het zijn namelijk úw wensen die vastgelegd worden in een levenstestament. Notarissen van de EPN beschikken over een zeer uitgebreide checklist waarin alle aspecten van een levenstestament aan bod komen. Afhankelijk van uw situatie en wensen zullen zij de relevante delen van de checklist met u doornemen.

Dit boek vertelt u in het kort wat er allemaal in een levenstestament mogelijk is, en waar u op moet letten. Nuttige informatie voor iedereen die zijn zaken goed geregeld wil hebben.